

ENKELE AQUARIUMWAARNEMINGEN NAAR AANLEIDING VAN DE EXCURSIE NAAR NIEUWESLUIS.
Vanwallieghem René

Tijdens de uitstap naar Groede en Nieuwesluis begin november '82 ontdekten we een stukje dijk dat zeker de moeite waard was : bijna iedere steen herbergde een rijk gamma aan organismen, en het aantal waarnemingen kwam hier tot een hoogtepunt.

Het Michelinmannetje (*Pycnogonum littorale* Ström) vonden we hier in groot aantal. Daar ik in mijn aquarium wat zeeanellijeren had staan, besloot ik enkele exemplaren mee te nemen. Daarbij viel het op hoe stevig deze zeespinnetjes zich eigenlijk aan de onderzijde van de stenen vastklampen. Thuis gekomen bleken de diertjes zich aan elkaar vastgehaakt te hebben, zodat een compact bolletje was gevormd. Dit hoopje werd op een goed zichtbare plaats in mijn aquarium gedeponeerd. Enkele uren nadien moest ik echter tot mijn verbazing vaststellen dat nog geen enkel spinnetje uit het bolletje was vrijgekomen : het vasthaken hield nog steeds aan. Tenslotte moest ik mijn toevlucht nemen tot een paar tandenstokers om door voorzichtig gepeuter de diertjes te scheiden. Nadien verspreidde ik ze door het aquarium, waar ze dra wegdoeken tussen mosselkluiten en kolonies hydroidpoliepen.

De eerste dagen kon ik ze niet waarnemen. Daar in het aquarium ook enkele heremietkreeftjes zitten die zo welwillend zijn voedselresten van afgestorven dieren op te ruimen, vond ik het eigenaardig toen ik een dood spinnetje vond. De heremietkreeftjes schenen er geen belangstelling voor te hebben. Ik probeerde het lijkje te voederen aan een grote anemoon, doch deze wierp het na luttele tijd weer uit.

Toen kwamen de eerste waarnemingen. Iedere aquariaan weet dat anemonen die het naar hun zin hebben rustig op dezelfde plaats blijven, terwijl als ze zich verplaatsen er waarschijnlijk iets niet in orde is. Bij mij gingen plots een paar anjeliertjes op de loop! Eigenaardig samengetrokken verplaatsten ze zich over ruiten en stenen, de Michelinmannetjes waren duidelijk te zien! Sommige anjeliere kroten tot op de scheidingslijn ruit-zand, doch zich in de bodem terugtrekken zoals *Sagartiasoorten* ging niet : onmiddellijk gingen de anjeliere dan een andere richting uit.

Bijna steeds werden de kleinere anjeliere aangestoken. De grotere exemplaren hadden tot nu toe slechts weinig last ondervonden. Of de anjeliere blijvende schade oplopen kon ik niet vaststellen. Daar door afscheuring regelmatig jonge exemplaren bijkomen, ben ik er niet zeker van of er andere verdwenen zijn.

De meest verrassende waarneming was de volgende : bij een eigenaardig samengetrokken anjelier vond ik geen Michelinmannetje, echter wel een stuk periostracum van de siphonen van een afgeknotte gaper. Toen de anjelier zich verplaatste "wandelde" het periostracum mee! Op een bepaalde plaats kon ik goed waarnemen dat een spinnetje dit stuk met een paar poten boven zich hield. Het plakje periostracum was vele malen groter dan het Michelinmannetje en werd lange tijd meegedragen.

In hetzelfde biotoop te Nieuwesluis vonden we ook zeer veel *Onchidoris bilamellata* (Linné), de rosse sterslak. Alhoewel het niet aan te raden is naaktslakken mee te nemen voor het aquarium gezien de meestal specifieke voedselvoorkeur, is genoemde soort zeker te houden. Deze naaktslak voedt zich met zeepakken, een voedsel dat voor aquarianen die aan de kust wonen zeker geen probleem vormt.

Na twee maanden verblijf in mijn aquarium zijn de dieren fel gegroeid, en wordt er zonder onderbreking voor de voortplanting gezorgd. Overal door het aquarium verspreid zijn de typische solitaire op hun kant staande "banden" te vinden, maar op een bepaalde plaats tegen de waterspiegel is een eiermassa ontstaan die werkelijk opvallend is. Het geheel is opgebouwd uit talrijke banden die min of meer tegen elkaar gekleefd zijn, met hier en daar grote luchtbellen ertussen. De klomp is meer dan 5 cm lang en heeft op de dikste plaatsen meer dan 1 cm doorsnede. Gedurende meer dan twee weken waren enkele slakken, tot zelfs vier exemplaren ineens, de eiermassa aan het vergroten. Momenteel is er aan dit "groepswerk" een einde gekomen. Gedurende meerdere dagen kon ik een kleine isopode waarnemen die steeds tussen de eieren zat. Op het eerste zicht scheen het mij een *Idotea*-soort te zijn, doch bij poging om het dier voorzichtig van tussen de eieren te halen voor nauwkeuriger determinatie ontsnapte het.

Thompson en Brown (1976) vermelden dat *Onchidoris bilamellata* als verdedigingsmiddel zure secreties kan afscheiden. In het amateurs-aquarium is dit natuurlijk niet waar te nemen, doch het is mij opgevallen dat heremietkreeften, die van nature nogal "handtastelijk" zijn, eerder behoedzaam met deze naaktslak om-springen.

Al zijn het Michelinmannetje en de *Onchidoris* zeker geen zeldzame of spectaculaire organismen, toch bewijzen deze kleine waarnemingen dat het zeker de moeite loont ze een tijdje in het aquarium te observeren. Bijzondere apparatuur of ingewikkelde diëten zijn hierbij niet nodig, wat zorg en aandacht doen al heel wat !

Literatuur

Thompson, T.E. & G.H. Brown, 1976. British Opisthobranch Molluscs.
The Linnean Society, Academic Press, 203 pp.

Frère Orbanstraat 59
8400 Oostende

COORDINATIE STOOKOLIESLACHTOFFERTELLINGEN

Op 18 februari 11. werd te Blankenberge een vergadering gehouden i.v.m. de organisatie en coördinatie van toekomstige tellingen van stookolieslachtoffers aan onze kust. Waar de afgelopen twintig jaar de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie de enige vereniging was die zich voor het probleem interesseerde, worden de laatste tijd de tellingen bemoeilijkt door onregelmatig wegnemen van kadavers en 'koppensnellerij'.

Op die vergadering waren vertegenwoordigers van alle aan de kust actieve natuurhistorische verenigingen uitgenodigd. Voor de Strandwerkgroep was F. Kerckhof aanwezig, G. Rappé (internationale telling) was verhinderd.

Bedoeling was te komen tot een eenvormig systeem voor het tellen en verzamelen (zowel levend als dood) van de vogels en daarbij zoveel mogelijk dubbeltellingen en het verloren gaan van gegevens te vermijden.

De kust werd in trajekten verdeeld met telkens een verantwoordelijke: grens tot Koksijde (N. Roothaert, 058/299693), tot IJzermonding (J. Borrey, 058/234955), tot Middelkerke (J. Jacques, 058/235761), tot Oostende (K. Ponjaert, 059/700378), tot De Haan (J. Verboven, 059/324138), tot Zeebrugge (J. Van Gompel, 050/415541), F. Bogaert,* 050/604603). Resultaten van internationale telling (meestal laatste weekend van februari) nog steeds naar G. Rappé, andere naar J. Verboven, Ploegstraat 6, 8401 Bredene. Opvangcentra levende vogels: natuurreserveaat IJzermonding (J. Jacques, zie hoger), J. Van Gompel (dierenarts te Blankenberge, zie hoger) en reserveaat het Zwin (050/603039). Richtlijnen: met meerdere personen tellen, verzamelen of elders begraven (om dubbeltellen te vermijden), (onder)soort, geslacht, leeftijd, besmeurd met olie?, snavellengte en -hoogte, vleugellengte en ev. tarsus meten (waar zinvol). 'Ondetermineerbare' kadavers en zeldzame soorten (voor KBIN) zeker meenemen.

Vogels voor tentoonstellingen of akties niet verloren laten gaan voor het onderzoek. Levende vogels zoveel mogelijk naar de vermelde centra brengen, waar mensen met ervaring beschikbaar zijn. Een uitgebreider verslag verschijnt in de grote ornithologische tijdschriften.

*F. Bogaert: tot Ned. grens